

masa (z lab. massa)

č. knižka, foetstaka (Soudruží)

MB³ 178

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masivní (-y)

č. hmotný, silný, hrubý

MB³ 178

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masakr (z franc. massacre)

č. sec, vraždění, Ervefolitz'

~~MB³ 178~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masarovati

č. vražditi, šev prole'vati

MB³ 178

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masla

č. Škraboška

MB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

maršovati

č. přístrojů, záruky (úmysl)

MB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

matador

č. býložojce, zabijač, vykecáně (vůbec

MR³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

materialný
č. hodnoty

MB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

materie

č. 1207a

MIB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mať

v nom. nesprávno, ponímadž ~~je~~ je to aluz.

MB² 137, 3 179

< dobrá mať, sfr. mať
vítáme dobrou mať, sfr. mať >

MB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

matný

znamená, zmatený, spletený,
, chabý

[matná řeč = zmatená r.]

pro podobu s něm. matt wirtwa' se chybě ne významě:
chabý, udlý ap.

[matný folied, sfr. udlý
matná řeč, sfr. chabá]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 179

Max

2. - xa, mš. - xe

MB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

maximální (-y)

č. největší, nejvyšší (výhody)

MB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

maximum

o největší míra

MIB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Medaillle (vpl. medaj.
medalj)

frč. medalie

MB³179

MORAVSKÉ
ŽEMSKÉ
MUZEUM

medoslady'

sfri. slady' jaro med

MB³ 179

8

/ = hongrüss / sfri. slady' jaro med, medovj'

MB² 231, 3 336

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

medvěd

medvěda na nos k tomu fovešiti

~~germanismus~~

focke einen Bären auf die Nase binden

sp. bulika na nos fovešiti

velblouda

|| Vyněsti koho na ofici, na vrchu stěchy,
na vrhu marovice

MB¹ 151, 210,
30

medvěda k tomu na nos vėšeti geru.

čes.: Staru na vrbe k tomu ukazovati

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 137, 3179

měd^č, -i, mě. -ě

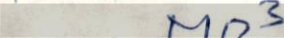
MB³179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mechanický
co Bonati

o strojech, ze zvyku, nemyslic

 MIB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mechanický

č. strojnický, ruční, lemovací (fráze proti
druhovému)

MB³ 179

MORAVSKÉ
ŽEMSKÉ
MUZEUM

mechaniz

o strojích

MB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mechanika

č. strojíctví

MB³ 179

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[měsce

naladiti]

obměšiti

weich stimmen

MB² 136

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[meky'
m-y uciniti]

weich machen

obměšiti.

MR² 136, 3213

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meliorace
č. 245/180

MB³ 180, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meliorační

č. zlepšovací (zářou)

MB³ 180, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

melodický

č. libozvucný, libý

MB³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

melodie

č. nářev

M13³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

memoary

o. famet; zápis

M13³ 180

BNR 166 (memoary)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

memorandum, — da

č. pamětní spis

MB³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

memorováti

č. památováti

1413³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mění

4a měň 3b, spr. 4a zmenšens o 3b

// 4a minus 3b

M13³180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

číslo

šifra tvorby slova

se soup. se měřidlová příjma dvukozla číslo 20

MB 254, 3386-7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

měníti / změnit na čem, sfr. celo

↳ ka věci nelze měnit již změnit

↳ An der Sache lässt sich nicht mehr ändern

Sfr. věci ke' nelze nijak změnit >

M13 2473, 3423

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

menšeneč živ.

M13³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mešitel

živ.

M13³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meritorní (-ý)

o- záslužný, vlastní, věcný (obrátek před dlohou
proti formální/stránce)

~~MB³ 180, BNR 166~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

merkantilní (-ý)

obchodní, obchodní

MB³ 180, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

měříti

[Průměr měří 50 cm, spir. je 50 cm dlouhá]

MB³180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Meriflo

lyti mēřflem

[Dient zur Kenntnis und Darreichung =

Bere se na ~~widomi' a budle~~ fravřdlem
mēřflem >

MB 196, 2 131

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meškatí (se) s čím // čím

↳ vedlouho s věcí svou se meškal Vel >

// ↳ meškatí se tím kom >

MB 1 158, 2 220
3 315

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meštarosta

"není dobře odvozeno"

arg. starosta ← starost
neexistuje měšťanstvo

MB¹ 107

MB² 137

"více a více ustupuje spjatému starosta od starý"
"utvořeno ještě nesprávnou obdobou"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 180

městěin

1. pl. městěinové, spr. městěané

MB³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meze

mezo připustiti (odkazati k tomu v meze slusnosti,
fráva, foslusnosti)

arg.: "toho slova již starí užívali 'tropický'
< A lid v mezech foslusnosti' zadržován
Sp. Br >

MB¹ 101
MB² 138
MB³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meze

něčemu meze vyřknouti = beschränken etwas

sfr.

MB² 85

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mezi 7

mezi řeči, hrou, jízdou

sfr. za řeči, za hry, za jízdy
za řeči

MB² 138

Uvítel mezi cestou, sfr. cestou

Státí mezi vraty, dveřmi, sfr. ve vrátech, ve dveřích

Mezi obléháním vzfomněl si, že ...

sfr. Obléhaje se vzfomněl si, že ...

Sestra má krásné světliny mezi obnem,

sfr. za obnem

MB³ 180

BačMR 19: ale sám MB² užívá mezi řeči (108)

mezitím

⊕ = unterdessen
"zatlačuje

srabsi' a přemýšl' fúškové ratím"

MB² 138, 3180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mlha

Spr. mlha, též mlha

MB³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Michala vejce

na koravě vajecina, sEvarčina (dle Bart)

7113 3/180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mičany' vlas

sp. smičany' vlas

413³ 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

míchat se do cěh

Spr. plésti se do cěh

[nemíchej se nám do řeči!

Spr. Neplet se nám do řeči,
v řeč! >

MB 3181

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Miřes^v

2. - kse, miř. - zese

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mil, -a, -o

Spr. mil, -a, -o X milý
arg. zdrav, X zdravý

MIB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

milióny', — tina

čl. m. milióny', — nina

arg. sedmy', — ina

MB¹ 107

MB² 138, ³ 181

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

milost

5. sg. Vaše milost!, sfr. Vaše milosti

MB³ 189

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mimo⁴

zbytečně se užívá u sls s pře - označujícího pohyb vedle něčeho
nebo dokonce místo každého sls

[Tu jde velmi mnoho lidí mimo = Da gehen sehr viele
Leute vorbei, spr. Tu velmi mnoho lidí přejde >

[Hnali tu dnes mnoho dobytek mimo, spr. Přehnali
tu mnoho dobytek >

MB² 190 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mimo ⁴ X zroně ⁻²

dyb mimo ²

~~MB 101~~

< Za dnuj gajlem ab, fadna vedena nebyla, mimo
jih labinsky, jesin >

X < Světlo nazývá, cokoliv zroně modlářského
chodum bylo kom. >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~MB 101~~ 2138

"mimo" přifojuje zroně ubra, vyjma"

< mimo jiné dary dostal = s jinými dary dostal >
X < zroně fětí vojina vsichni se vrátili = vyjma fět
vojina >

MB 3181

mimomístní

lépe přespolní, cizí

[je mimomístní, sp. není zdejší (člověk) >

MB³ 181

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mimotou'

chyb. a zřet. tvořeno z mimo'

" m. vedlejší, fobocní, fortanmi'

MB1 101, ²138, ³181

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

minoletý
"slovo špatné"
"spr. nezletlý, nedospělý"

MB² 138, 3187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mince

za bernou minci brati, spr. za pravdu, za frane' miti,
folcladati.

MB³ 181

für baare Münze etwas annehmen
= ujmati (ujati) co za jistom pravdu, za frane'
Bart.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 103; ²142

minimální (-y)
č. nejmenší

MB³ 181

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

minimum

č. nejmenší karta

MB³ 181

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miniti co fod cnu < fod sloven >

sfr. čim // skrze co

[5 debi hospodářovy čeledi minim štít >

[Tu skrze človeka miní Kristus lidem
forolem Hus >

viz rozumeti

miniti fod čim, sfr. čim

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 156, ²18, ³312

MB³ 181

minorita

o. menina

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miroubi

s ak. // Gen.

↳ miroubi dím Svíd

- " - cile, místa - " - >

M13 2138, 3182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

minouti se s číla
dolož. u Dal.

v jiném významu čího

MB¹ 158, ²220,

Udi cestou fožaké, a nemineš se s milestí Lou →

MB² 138, ³182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

minus

č. měře

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

muž

uzavřít, sfp. učinit, zředit, sjednat, kvalifikovat

MB³ 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

míra

7. sg. mírou, spr- měrou

2. pl. měř

3. pl. měří

MB² 138 / 3 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

míra
m-u držeti, spr. m-u zachovávatí, -m.-y sčítí.
MB³ 123

Maass halten = w míru uřaditi
MB¹ 101

das Rechte Maass einhalten = fraven míru zachovávatí
MB² 138

frave míru zachovávatí
MB³ 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

míra

v míře vhoditi = Mass halten MB⁷ 101

v pravou míru (+vhod) vhoditi = das richtige Mass
einhalten

MB² 138, ³ 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

míra

u veličet míře, sfr. veličou mírou

MIB³ 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

míra

spis. z míry dobrý člověk

MB³ 182

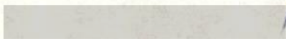

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mira

vic na kets unie shabi ma' Vg

= die Sache soll so bestellt werden

MB¹ 67, 86²

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miša

7. sq. mišou, 2. fl. miš, 3. fl. mišau
miša

MB³ 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

misanthrop

č. nevládní, melida

MB³ 182, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mi'stuný

statthafft

das ist statthafft = to ma' sne' unsto
"dobrá' frase"

nemí'stuný
|| vedí' vodný

unstatthafft

MR 468

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miesto

bráti / vzíti

sfr. sednouti si

MB³ 90

miesto vzíti = Platz nehmen, Germ. u. sednouti si
fosaditi se

MB 101, 2138, 3182

miesto vzíti, sfr. sednouti si

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
MB³ 405

uista dati: Folge (Raum) geben
uista nedati: keine Folge geben

"dobri' frase"

< uistiv tam, co ulavi's, uista nedavajae
Brat >

MB² 109

uista dati: čemu = Raum geben, etwas gelten lassen
< Prošbe uista nedati Vel >

MORAVSKÉ
ZEŇSKÉ
MUZEUM

MB² 138, 3182
— 1

músto

dělati / u -

< Udělyte músto starším

sp. odsedneťe, fostryte músta! >

MB³ 117, 3/182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mišto

mišti = am Platze sein

Sfr.

[Zmocieni to dotud svou moc a mišto ma' žer]

MB² 138, 3 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mišto

8 mištu řuvěšti, sřr. dolonati, dolonciti, dovřiti
aj.

MB³ 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miesto

„miesto jedného melvili mnohými jazyky“,
správnejšie jest: „miesto jedného melvoti ...“
arg.: miesto, na mieste, v mieste s gen.

MB² 138

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

misto co + loud.

nespr.: < misto co byste pracovali, statt zu arbeiten. >

spr.: < misto abste pracovali > MIB¹ 74, ²94, ³101

čyb. se tak říká 'da' (anstatt s inf.)

< misto, co byste milovali, správně misto (toho),
abste milovali > anstatt zu lieben

u shang'le ještě jiné obraty:

< misto toho, Eděz meli mě milovati, utrhali jse'mi
Vel

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mapice mě

Ben →

MIB² 83

misto co, spr. misto ab

MIB³ 182

Meister

[Záduj' se nerodí' mistrem] Kein Meister wird geboren

sp. Will do ne fadl' učej' s' uede

MB 3 288

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miti sollen

v obdržích položiti. lze pouze inf. 4

{ Was soll ich thun? = Co činiti? }
{ Soll ich fliehen? = zdá utéci? }
|| Co činiti mám.

MB 1 102, 2 139, 3 183

{ nevíme, co a jak začít máme } || { nevíme, co a jak
začít }

MB 3 183

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miti uodal.

administrativní před. před. majci'

10

ref. č. 1

nedoporučuji se

zřetelný

obraz vstaven 12. majci', s kterým vstaven 12. majci', s vstavením, na vstavení věci

MB 1141, 2197, 3 270

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

anti čeho

fr. co

< kiel přístup do vzdušných domů, spr. přístup >

MB¹ 87, 2 114

< kua' unobčihých ječuhých vlastnostech >

fr. unobč' pečue' vlastnosti

MB¹ 87, 2 114, 3 131

< město naše má dobré fovešti, spr. dobrou fovešt >

MB³ 131

"často chybě s gen." MB¹ 101, 2 138

< měti veliče' radosti, zděravých údi, spr. velikou radost, zděravé údy >

MB³ 183

miti Eoho na Eom

sp. miti Eoho Eem

↳ miti na něm druhého otce, sp. miti jej druhým
otcem // Byl jim druhým otcem

MB² 140, 3184

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

miti EoliE na uzde

< miti na uzde jet zlatych, spr. miti jet zlatich
uzdy >

MB³ 184

< ma' na platu tri sta, spr. ma' tri sta platu >

MB² 170, 3238

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

amti pro sebe

etw. für sich haben

germ.

< Tato domněnka něco má pro sebe >

→ < Tato domněnka něco važi'
má do sebe něco pravdy

do této domněnky něco jest >

[Udán pro sebe veřejné mínění; spr. / Ojřdán se o veřejné
mínění; veřejné mínění je při mně; veřejné mín-
ění jest mi náležitou ... >

MB 102, 2139, 3183

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM

MB 183-4

miti zač = föllädati zač
für etwas halten (haben)

kdá se čtí stavěm Germanismem

"flo yhlášené za germ.; avšak vazba tato jest ve spisech
všech dob i nejstarších také častá, že ji pravem föllädati
sluší za domácí přísou vazbu, byť i shodovala se
s podobnou německou"

My, Kati, Dal, Chelc

Člověk zbláznil má sobě to za největší utěšení (Stit)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

143² 139³ 184

meti. za to, že ...

Alx, Pas, Smit, Chelc, BlGr, JgSlE, KottSlE

< Pohanskost' tak za to jinaji, ze ti ludie nemieraji' Alx >

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

// vysliti, domluvati se, zdati se soumu

MB² 139-140, ³ 184

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM-

⟨ malin, hladu toho co vzor, spr. za vzor ⟩ MB¹ 190
MB² 131, ³ 162

"zoldské chbuně vni' dle věrných"

⟨ Ctih-ko co futele, spr. p-em jakozto p-e ⟩

⟨ Jmenován fl co soudce, spr. s-em ⟩ MB³ 70

dáti co odměnu, spr. za odměnu, odměnou, MB² 98, ³ 106

dostati co odměnu, spr. odměnou, za odměnu, v o-u

MORAVSKÉ
EMSKÉ
MUZEUM

MB² 105, ³ 120

miti co vzor, spr. vzorem, za vzor MB² 140, ³ 184

miti se sice bezelmen spr.

< Maže se přivětrově s věnem kom >

MB^A 67, 285

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mladé^v

hoditi

nespr.

MB² 120

mladé'

hoditi, spr. moditi, míti

užívá se zvláště v sloves:

bratva se otelila, Eliška se oběhla, ovce se
obahnila, kora se obozila, Eoča se očetila

MB³ 137-138

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mláde'

< Kdyby mláde' vědělo a starší' mohlo
rozumějí a jadrnějí :

" Kdyby mláde' věděli a starší' mohli (dle Bart.) >

MB³ 184

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mladí
mladá husa, sp. ~~droby~~
droby } husí
drobicey }

MB² 140, ³ 184

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mladý

mladý zajíc, sbr. ~~droby~~ droby zajecí

~~zajíc s omáčkou~~

~~černý zajíc~~

MB² 140, ³184

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mláďsi'

zastar. , sje. mláďsi'

M13³ 184

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mlčelivý, -ost

lépe mlčelivý, -ost

M13³185

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ulha

Ulhu n'oum fréd ocima d'elati, fodele J-m blancu d'oust
vormachen,

sp. Zelenou soum d'elati

Dz'm soum v oči fouskati

Koum co malovati

MB² 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mliti 2. posledního
mlatiti — a —

= aus dem letzten Loche pfeifen
MB⁷ 100, 2/36

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mluviti s věci
= neodchýlovati se od věci, bei der Sache bleiben
Sfr. (chyb. držeti se věci)

MB² 140, 3 185

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mluviti pro co

für etw. sprechen

nedobře řečeno

"sleuč' zde klasti"

frimlouvati se za co (Vel, Prát)

< Der Redner sprach für die Emancipation der Frauen
→ Řečník frimlouval se za ^{pol. práva} emancipaci žen >

MB¹ 102^{2140, 3185}
167^{1, 2, 235}

< dieser Umstand spricht dafür = ta okolnost
komu svědčí, nasvědčuje >

MB¹ 167^{2, 235}

|| mluviti & čemu
< mluvil & emancipaci žen >
< mluviti & fozori, druž' & uoci >
ctb

MB² 140, 3185

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ukladi fies co
"je spuste"

sp. ukladi o cem

MB³ 185

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ulaviti skrze co s Sylu

Sfr. ulaviti o co, fu co

M13³ 185

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mucho-li

viz jaž mucho

⊕⊕ mucho-li obyvatele fočiča'se na jednu realcu, u. Solič

obyv. → mucho-li vaš tam žlo? →

špr. Solič

mucho-li obyvatele žije ve městě tomto? →
v tom městě

požadovati
pořadovati

MB¹ 102, ² 140, ³ 185

mucho-li má šds fočičatvati, ať označim,
lefe Solič má šds ... →

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 102, ² 140, ³ 185

" mucho-li znamená Solič es zda mucho, a odpoved' je bud'
mucho nebo uato (neusc. muozstvi)! Pakli se ptáme po
muozstvi učitelu, užíváme řazacích slova: Solich neb i co
↳ mucho-li je hodin, špr. Solič →

MB³ 185

mužství

" Slovo to často správněji lze uhraditi jinými "

lid, síla, mužsko, frot af.

< Toho skutku odrazil se frot mužství shromážděným
sp. lidem >

< Velice' mužství nepřítel >

sp. síla
správně

< Letos jest velice' mužství ovoce, správně - velmi mužsko >

< Šel se u velice' mužství, sp. velice' frottem
(ale Bart.) >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 185-6

mobilisovati

č. navštívit: hotovost, vypraviti (vojáči)

MB³ 186

[v textu:] ^{sboru} budou se mobilisovati MB² 168

spz. sbory uvedeny budou na území valčičkou MB³ 234

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mobiliu'
č. movitý (jmění), pohybný, hotový (sbor vojenský)

MB³ 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Moc

Moc jde před právem

podle Macht geht vor Recht

fr. Moc (fest) nad právo.

Béda slabů.

MB¹ 151, 221,

Moc má právo. Gewalt geht vor Recht

MB³ 288

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{moc}
láhnouti moc na sebe

sich Gewalt anmassen

Bartos II, 20

11 osobnosti si moc

MB¹ 65

„vazba dobra“⁴

MB² 83

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MOC

stoi' to v me' moci ⁹ [germ. es steht in meiner macht]

spz. jist v me' moci
molu

M 13¹ 168, 2236, 3 346

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moci za co

„přem toho ficiion, moje vina jest to, mou vinou jest to“
„velze stavšim spis-i doložit“
v obec. řeči se zburta užívá

< děti za rodiče uemohou >

(mohu, ne- za to)

„kemi' vřeba jī tedz napřesto zavřevati“

arg. : „bylo by nemadno, nahraditi jī fran“
„rovněž tak stučnou“

MB¹ 102, ²141-2, ³186

na Moravě: nejsem za to

BRÁVSKÉ
ZEMSKÉ MB² 141, 3186
MUZEUM

моси́нес, 2.4. - нсе
1. - нси

MB³ 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

prochitel, 2.4. - tele
1. fl. - bele'

MB³ 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moderní (-y)

č. novodobý, novověký, dle nejnovějšího vzhledu

MB³ 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Moderovati se

č. učiniti se, činiti se

M13³ 186, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

modifikace

č. forměna, forměna

M13³ 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

modifikovati

č. forměti, změti, proměti

MB³186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

modlití se se Soum
dato vazba se síti, ale nemelo by se zapominati na
" modlití se Soum

[modlití se pánu bohu Vel, Brat]

MB² 141, 3186
/

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

modluše

na Mor., bigotní žena, svatoušek, Zetschewer's

MB³ 87

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

modr, - e
spr. - i

MB³186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

modus

č. 2pisob

MB³ 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moheitný

Sp. moheitný // moheitný (ZgSR moheitný)

MR³ 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mol

2.55 - le // la

M13³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moment

č. doba, ohraničení

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

momentánní (-y)
č. ohraničuj

momentánně
č. právně, se' chová

MB 3 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

monotonní

č. jednosvuký, jednotvárný!

M13³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

monstrózní (-ý)

č- nestouřný, ošklivý, hrozný

MIB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

monstrum

č. nestvára, netvor

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

monument

č. found, famálice

MIB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

monumentální (-y)

o. památný, nádherný (dílo)

MB 3187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moralisovati.

č. mravy karati

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moralista

č. uravodáice

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moralistický

č. mravotárny

M13³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moralita
č. úpravost

M13³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moralita

č. mravouka

MR³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

morální
o mravní (Ej)

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mortalita

ř. úmrtí

MB³ 187 / BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

možná

2. sq. - zi, 'kost'
- zu > dub

MB 3187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

motiv

č. divod, pohanka, fočet (2 umel. dílu)

MB3 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

motivovati

č. odvodňovati, zvodňovati

M 13³ 187

MORAVSKÉ
ŽEMSKÉ
MUZEUM

motto

o. přepověd', heslo

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

motyl

2. sg. - le 11 - Pa

M13³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

woudry'

nejsem z toho woudry' ich kann daraus nicht Elug
werden

Spr. nejsem s to, abch to foehofit
nechajpu toho

MB² 98

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[moucha]

[zabit dvě mouchy jednou ranou]

mit einem Schläge zwei Fliegen Födten

dopomocou: Jedním chrtem dva zajíce uhořiti.

MBA 151, 20, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

moravěch

1. pl. moravěnové

niž. moravěne

nelibe' moravěni

[REDACTED]

MB 3 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mozol

2. sg. - lu

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Urad (jun. osob.)

2. sq. — a „holub“, niš. — e

MB³ 187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uriti, ^uuriti, fojiti, zdechouti

---

na + ač. zol. jmelu nemoci

< ^uuriti na součestiny Br Vel >

rusti. pu. nemoci ^uuriti, viti. předeměn

< morem ^uuriti Bart >

♀ < ^uuriti země ^uuriti Vel >

rusti. || od² věci, stěně pou ^uuriti země.

< Zalem ^uuriti yqsk >

< země od ^uuriti Flav >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 102, ²111, ³188

ruskiti + ar.
sfr. gen.

↳ Pomstil sestru svou, sfr. sestry své
↳ křtil wražbu, sobě učineňou, sfr. wražbu,
sobě učineňe

MB3 188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ustiti

gen. friciu. vici, // ^{osoby} 2²
↳ svich brvd nahle mstivaji' Vel. >
↳ 2 brichu nevstih's Zil' >

↳ Cesar, chiese
nemcov ustiti
Dal >

nad 7 // na 6 osoby, jiz' founsta plati'
↳ nad makari' mstih' svrbi otee coeho Det Troj >
↳ ustiti se na Eom Vel >

nad 7 vici // ab // dat.
↳ mstih' nad brvdou // brvdou > ↳ mstih'
brvde
Brat >

gen. osoby
↳ pounsti svatej katering Kat >

mstih' se + gen.
MB³ 75

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 103
MB² 141

ushtiti se na sou
cem

Sfr. Soum, nad Eym

↳ ushtiti se na chudasovi, sfr. chudasovi >

↳ soustít se na nepřítelích, sfr. nepřítelím
nad nepřítely >

sfr. ushtiti se soum zac
z čeho

↳ hleděla se nad nimi soustít se štody

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 188

muše

muši čisti, spr. sloužiti (dle Pas, Kou aj., ul. ~~obecní~~)
|| feni dol || zřevati Star Sel

M13 1103, 2142, 3188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mudrc z Gen. mudrce
ve spis. uline mudrce, 2. mudrce (2 tomy mění spis. roan.
arg.: starce, starce mudrc)
1131 103, 2 142, 3 188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mundant
ř. opisováč

MB³ 188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mundovati

č. ofisovati (na čisto)

MB³ 188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mundum

č. ofis

MB 3188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

munificence

č. sledovot

MB³ 188, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

munificentní (-y)
o. šedivý

MB³ 188 / BNR 166

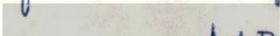

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

muzeji

Společně muzeji

Společně muzeji

MR 3188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

musiti + inf.

„drubdy, raznej a vlastnej cizy, lze vyjadriti frédponou
na a slovesem wreštin“

<Co jsme tam musiti se nastati, nacéřati!
Sfr. Co jsme se tam nastati, nacéřali>

<To se musime smati, diviti
Sfr. To se naméjeme, radivime >

MB³ 189-190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

musulosní
č. svalnatý, silný

MB³ 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

myšl

na m. třípíči, jednováti, tříjednováti = in den Sinn
kommen
spr. Vel, Halj

MB 104, 2142, 3 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nyzel
z m-i vyjiti, ^{sejiti,} vypadnouti

= aus dem Sinne, aus dem Gedächtnisse
fallen Vel

Spr.

MBⁿ 104, 2142, 3 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mysliti
Správněji mysliti

MB³ 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mysleťi fies co
sfr. o dem

MB³ 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mysterio'smi (-y')
o-tajemny'

MR³ 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Myzoterium
o. tapenstus

M13³ 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mysticiz

č. tajemný

MR 3190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

myšlenka

dle Jg. dokladiv lože: myšlenka

MB¹ 104, 2, 143

myšlenka

spáruje myšlenka

"více dokladiv v Jg a Kott má sice myšlenka
(= myšlenka), ale slova i pátka, volenka, hádenka...
podforuje frát. e⁴

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 190

na⁷ v nadpisoch

dyb. m. dat

< ka pánka p. m. Pánu pánu >

kež se slyz frati, teligrafovati ...

MB¹ 104, 2 143, 3 190-1

< Prani uaku na pana Uudru, sfr. Uudru prani & pane
Uudrovi, fro pana Uudru, svědčící pane

Uudrovi >

MORAVSKÉ

MUSEUM

MUSEUM

MB² 143, 3 190-1

na 4

„fúciua neb pohmebra

„na žádsti jeho jemu to učinil > || < ž žádsti jeho >

Har. : < na rozkaz, na slovo posluhati >

již V₂

MB¹ 104

MB² 143, 3191

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na⁶ [zřetel] slov. něm. an

dobře s pojmy leuchtig: (na zlatě ucti.

(vydělati na peníze) (co má obec na penězích. Vel.)

X gen. u fods. ju. plat, odměna, mzda, ^{slušné, váha} "jez" více
obecný, abstraktní smysl do sebe májí"

(an Gehalt, Bezahlung)
↳ Edoni má mzdy toli, nikoliv na mzde
↳ přiležitosti mzdy, miz. na mzde

MB¹ 104, 2143, 3191-2

(má 50 korun na mzde, sfr. mzdy)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 190

(bylo mu na váze, sfr. váhy)

(kům ve sem zbrači na síle, sfr. ferzbra síly)

MB³ 192

na 6

učitel, profesor na škole, univerzitě

"nemí nepr." arg.: dostal se na školu

stari uživali": při škole

doformičeno: učitel při škole

// městaurské školy MB 104

2143, 3192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na⁶

< na tobě mám fůtele > germ. alle [ich habe an dir
einen Freund >

sp. < mám v tobě fůtele, mám tebe fůtelem >

Vg ~~106~~

MB 104, 2143, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na⁶

[vlastnost]

< všechny vlastnosti chváli se na našem přáteli,

Spr. při našem přáteli >

< Čím více ~~studo~~ při lidem chválena byla

Vel >

MB³ 192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na 6

„fiedl. na m. nad Elade se cisto chybeno, udava-li
se fololia unsta“ arg.: stari jen nad

< Brandy's nad Labem, niš. na Labi >

MB¹ 105

MB² 144, 3192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na co

Spr. nac ✓

MB³ 192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náleží

lépe formálně i formou

M13³ 192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nábeh

n. vzítí = Anlauf nehmen
„hrubý'germ.“

spr. fočítí; fočátek uči.

[Věc vzala dobrý' nábeh, fočle die Sache hat einen
guten Anlauf genommen,

spr. Věc dobře se fočala, dobrý' fočátek uči.]

M 13² 144, 3192
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

načít

n. vzít z činnosti, spr. jistota se do ceho
dát se
rozběhnouti se

MR 3 192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nabytí

nabydu, spr. nabudu

M13³ 192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nabyti + gen. / nabyvatí + gen.
nič. ač.

[rozumu nabyti. Vel]

MB 105-2144,
3/92

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

načez

< kapřod sehraha veselohra; načez jsme odešli,

lefe: fo tom
po te >

MB³ 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

načes

Správněji fo čem, fo tom, fo te

MIB³ 192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

načít

načla ... , sfr. načala

načnul, načnouti, sfr. načal, načít // načít

I. tr., v. pue

MB² 144, ³ 192

načnuv, sfr. načav

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 192

načít

"slovo nelibozvučné"

lefe: nárys

MB² 144

"slovo nelibé", lefe: nárys, náves,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 192

2. 234, 3. 341

načrtovati:

" Slovo uelibe"¹⁴
lefe: narvesiti:

MB³192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nad⁷ v službách varšavských

u sloz znamenajících buďti myšli

plakati, plerati, radovati se, remoutiti se, těšiti se, bruchliti, ^{veseliti se...}

^{maršalů} "fichis čisto" "na úbor vzeš přívodně, šik, přiměj šik".

radovati se } čemu
těšiti se } z čeho
veseliti se } čemu

< radujeme se nad film, sly- z toho
foamy, film >

plakati + gau.
remoutiti se } z čeho
plakati } čemu

bruchliti } čeho
} čemu

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 105, 2144, 3193

maršalů nad čemu

"varba dobra"

+ 109

nad⁷ v sloznych vztazích

těnit se, hroziti se, lehati se, zasmouti

|| císor || z² || ~~ti~~ cím^v

<Tím hrozivše se jina města> MB¹ 105, ²144, ³193

" rozmáhá se nad⁷ na újmu Jen. bez fídel. nebo
s fídel. z⁴ MB³ 193.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

rad⁷ ve varbách subst.
radost^v, veselost^v
bolest^v, zármutek, žalost^v
|| hídč. gen || z²

< radost z návratu || návratu ||
nad návratem >

MB¹ 105, ²144, ³193

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadace, nadaci'
spis-nadaci'

MB³ 130, ³/93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadávati komu čeho

s gen.
[Thumocni] mi ^{komu} nadávati mi nadávati komu >

MB 105, 2 144, 3193

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uadbehuati soune / uadbehati soune

sp. souho

< Bez tanto cestice sou a uadbehuati jej 79 >

~~MB³ 108, MB³ 193~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naceniovati

slovo nové (něm.: überschätzen)

"spravněji": přilisi centi, važi ti,
více

preceniovati

MRB

105, 2 144, 3 193

SačMR 18: MB ~~zavrhá~~ "nepřáveu zavrhuje"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{miti}
na'dech do modra
Cervená

Anflug ins Blaue haben
Lobbe

"germ."
Spr. (Pouptačovo jest foudrale,
macřmenali, při —

Jde, přichází, mění se foudral do modra
Cervená
Jde do modra

MB² 144, 3/93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naděje

gah malu naději
gah unu naděje vede } vel
gah jest naděje kom

hoffentlich = bohdá'

MB¹ 90, 2120

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadějí nas co miti

sp. & ciumu
lepe

MB⁷ 104, 2143, 3191

„nem' doloženo, vybrā nadějí miti { & ciumu // naditi se
< kua'm & tomu nadějí Pet Jel > } čeho // čeho
< aniž o čem lepe'm nadějí mají' sy > } o čem // daufati se

MB⁷ 105, 2145, 3193

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naděje

n-i blažiti v sou
v Boho

Spr.

< Več my naději: Bladem Pref >

MB³ 194

n-i fořládati v sou
v Boho

< Aby naději fořládati v Bohu Br >

MOHAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 194

naděje

žena jest v naději

germ. m. jest s útežem
věká se (do kouta)

MB¹ 105, ² 145, ³ 193

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naděje licha'

Woloum lichou naději dělati, podle J-u bere Hoffnungen
machen

ſpi. Těšivska' jablička držovati.

Těšivskému jablky držeti.

Držovati strachu na včel

Wěloho přednou lžici držeti.

Držati lomu skrze sžlo držati.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB²211

nadeřpaný,
nadřecný

Právě křest, Žerob

sfr., ale "staré" hladí částěji: uaborč, sorchu, napřed ~~praní~~
řecný, jmenovaný, aueb forte: řecný, dořecný

MB¹ 105, 2145, 3191

BačMR 18: MB "neřádně zavrhuje"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na dha'ne ti

v. uaha'ne ti

MB 106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadcházeťi Soum

Sfr. Solo⁴

MB³ 108, ³/194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadíti se

číslo od 2000 m. spr. vazy do 2000

< Do svých předáních upadáje se než něme' l'ady Vel >

MB¹ 105

číslo od 2000 spr., avšak částje u starých nadíti se

číslo do 2000, o Rom

< Když byl toho do vaš m'ady se nadál Žer >

< Každěmu se o vaš lof'ku více Brat >

< Dobré rady od Brat se nadíti Vel >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEJ

MB² 145 3 194

< Uaděje se od vaš fomoci, spr. do vaš

MB³ 116

Bač MR 18: MB „nepravem zahrnuje“

nadati se čemu

// čeho

< nadat jsem se hojněji čemu jidlu Jir Au >
< Tomu jsem se nenadala Erbt >

MB 105, 2145, 3194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadjetí / nadjiždeči domu

Sp. Soler

< Abychom v⁴ nadjetí Har >

MB³194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadjihi Soho
, předstihnutí Soho >

MB³194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

radfis
foel radfiseem

vi2 adresa

MB1 125

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadřecný
v. nadeřsaný

MB 1 105, 2 145, 3 194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadšen pro co

lépe číst // 2² < svou věcí // 2 věci své n. Zlob >

MB² 145, 3/194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadužiti / naduživati

„slovo nové, ale okolnosti vedle starších slov: nadbývati,
nad počít býti“

ve smyslu: „nad míru, příliš užívatí“ (naduživati
důvěry)

Správněji

lze užívatí
zneužívatí

MB¹ 105, 2145,

MB³ 194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naháneti // nadháneti kómu co

= jem. etwas zuschauen

"dobrá fráze": k sobě toliko naháneti = eigenmächtig sein
(soblem ští) Val

MB 106, 2145, 38

naháneti kómu co

spr. ob. ul.

zuschauen j-^u etwas

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
MBA 797, 2276

náhled   Aussicht

„tefne v vynejšim pryce se objevuje m. starých slov:
mínění, zdání, rozum, smysl“

20l. rozum < Člověk své hlavy a síly rozumí Val >

„uči jichom se tedy k starším slovům slovidem, protože
nezastaralým, vrátiti“

MB 7 406, 2 145, 3 194-5

BačMR 18: MB „nepravem zachycuje“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náhled Einsicht

„nahrajieme slovom uzna'ni'“; fova'zeni'
habe doch Einsicht = meji uzna'ni', bud' uzna'ni'

913 2106, 2145, 3195

< meji náhled, spr. uzna'ni', fova'zeni',
bud' uzna'ni' >

MB³ 195

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nahlednouti / ^{nahlédati, nahléti} co ^{co} etwas einsehen

m. spr. pochopiti } co
formati }
uznati }

porozumeti ~~co~~

sko znamená, vnitro hleděti, kdy

< nahlednouti: rozum do
srdce kam >

< V srdce své žítie
co nahlédl Prát >

v ~~co~~ nič. co
do echo'

< nechce nahlednouti, že se myli >

→ < nechce

formati
pochopiti
rozum vyrozumeti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM } že >

MB 106, 2146, 195

< Umozí nechti nahlednouti zaslaly jinych,

spr. uznati > MB 2146

< nenahlézi, že se myli, spr. nechape, neformati, nevyrozumiva >

MB 3 195

na hornu jiti

"fasc nicesa', klyali se cenz"

< Cudr jde na horn, sfi. jest dražsi'

Cudru fignlati lo (Rosa)
fignlati lo (Vel) >

MB2 103, 3 118

< obili' prijde na horn

MORAVSKÉ
ZEŇSKÉ
MUZEUM
sf. n. fignlati', fignlati' >

MB 114, 2 156, 3 215

nahradiť

nakražovať, spr. nakrazovať
nakražien, spr. nakrazen

MB² 146, 3195

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nahý

s nahým dřenem, spr. s holým dřenem
s nahou hlavou, spr. s holou hlavou

MB³ 138, 395

"chybně užívá se slova toho o jeduolivých nepodrytých
částech těla lidského"

s nahou nohou, spr. s bosou nohou
na bosou nohu

arg. holobřádek, holohlávek
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

"O celku nepodrytém těle správně jest nahý"

"chybně i při jiných případech":

nahá skála, spr. holá
n-a' skála, spr. kola

O meči obrázek užívá nahý
(Létoš dle Bart) 395

nacházeti / uvažti, že

(nacházím, uvažím jsem, že zpráva ta není pravá,
spr. Vidím, soudím, poznávám, sledoval jsem, z...))

Y1B3 197

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nai vni

č. prostoduchý, ueliceuý (verlovau, odfovid)

MB³ 195

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naivnost

c. postodielok

MB³ 195

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

najimatel

Spis- najimatel

MB³ 195

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

najímati

najímati a pronajímati částí se mateu.

" udělením byt najíma, vlastním pronajímá?

MB 2 146, 3196

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na jisté

spr- na jisto

< Doufám, že na jisté přijdete

spr- na jisto, do jista, jisté >

MR³ 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

najisti se

3. fl. naji', spr. najedi'

MB³ 195

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

najiti čeho

sfr. co

MB¹ 106, 2146, 3196

aruz. "proto, že jsouto rukou složena s předložkou"

MB¹ 86

↳ najiti vačeu s genizi, sfr. vaček >

MORAVSKÉ MB³ 196

ZEMSKÉ

↳ ušel slayt'ho místo, sfr. slayt' místo >

MB² 146, 196

* gen. jen "dírarem": < Ten člověk ušel hub >

jen "ve smyplech detivem"

MB² 146³ 197

nejiti se dati

"obrad tento dosti casto che se u starzih spis-u"

<aby obesledu jsa do rady nejiti se dal vel >
Solf ~~Ze~~ Žer
"bratři" lze vyjádriti se sbeem dostantí se"
MB 2 1/6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

najmouti (iaf. najmouti, zast. najiti, dial. najati)

sfr. najati

najmul, sfr. najal
najmut, sfr. najot
najmur, sfr. najaw

najmouti, sfr. najeti'
(sr. foeti, uzeti
jeti)

MB 2 146, 3 196

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

najmuť

2 najmuť 6/11

< Tento byt jest 2 najmuť

Sfr. na nájem, lze najít, pronajme se >
najmuť

MB²146, 3 196

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

narázati

sp. für Rázati

↳ Učitel narázal záškolu, aby ...

sp. für Rázal >

arg. : für Rázal,
mit wa-

„narázati znamená být co uamluviti,
mnoho mluviti“

M/3³ 196
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na'šlad

n. věsti

„druždy se yth'ra' jarožto špatná frase, Edeřto j'í
a Vel. a jiní zluřta uřivali“

že n. čiči, věsti

MR¹ 106

= die Kosten tragen, ^{of} maklad věsti, čiči. Vel

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

3. 196

neřládatel

Spis. - a -

MB² 146, ³ 196

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

načten

[Je vždy načten z šerbu, správněji je mu vždy
do šerbu, máš šerbu]

MB 3 1916

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

malada

„v kultivě německé“ ujal se m. dlouhého rozložení“

MB³ 196

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naladiti

< dves nejem dobre naladēn,

Sfr. nejem dobre, imple, v dobre mēre,
vesele

nemate dobre chvle, dobre hodiny,

nejem vesel, nemfui veselo >

< dves jem sfatnē naladēn,

Sfr. dves jem nevrly, mrazit, ma'm zlou chvle,

hodiny

jem ve zle mēre, dves nejem s^{apit} >

< dves nejem naladēn ku fraci & zertu,

Sfr. dves mi nem' do-face, do-pertu ap. >

MB³ 196

[naladiti soucitne] mitteilich stimmen
obmešciti roho

17B¹ 102

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nalehati na Solu
dringen auf etw.
in j-u

Vrat, Brat

|| nastufovati na Solu

MB 81, 2, 106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nalez

// vyuos // vyuesem' // suesem' (suesem')

MB¹ 82, ² 0

= Richterspruch X vyuos = Erlaß

MB² 146

= rozsudek (soudni) vyuos, kanzlemi' uradu

pro slouze' slo je nalezi' < soud nalezl, ze ... >

MB³ 196

nalézáti

„ve kocních fuklích často se užívá; uviděna bratřími můžeme se vyjádřiti“:

radost } na čem nalézáti $\xrightarrow{\text{lepe}}$ těšiti se } $\frac{\text{čemu}}{\text{z čeho}}$
rozboš } radovati se } rad čemu

zabít si v čem aji
per my rozlozi, zabíto, radost
MB? 106, 246, 397

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naleziati co

↳ Jak nalezate tuto krajinu = Wie finden Sie diese
Gegend, spr- jak se vam zda tato krajina? >

Co vrate této krajine? ^{libi}

MB 2147, 3197

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nalezati se

„až jedině částo stavá přisobenku nómáding skro ^{státní} ~~státní~~ ^{atd.} ~~atd.~~“

tam, kde se dobře obejdeme se skrem ~~lfti~~, ~~st~~, ~~atd.~~

- ↳ v tom lese nalézá se mnoho zvířet → jest
- ↳ ve velkém městě nalézá se mnoho boháčů
- ↳ Oldři nalézá se v soustě m. stoji → žije

MB¹ 106, ²147, ³197

↳ Vlci nacházejí se v lesích, sfr. zdršují se

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 147, ³197

↳ ve skále nalézá se hrdiny, sfr. vřisi

↳ ve skále nalézá se vysozí brad, sfr. stráni, vyfina se

MB³ 197

naleziati se v stavu zfunkčnem

< Zámeč nalizal se ve stavu zfunkčnem,

sp. - byl zfunkčij, byl na sfadení >

MB² 147, 3 197

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naleznouti:

↳ zboží to našlo odbytí > chyb. m. ↳ bylo odbytí, bylo páru
na dvoře, šlo od ruky > MB 106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kalétki čeho

chyb. u. co

„pou to intran. slozema's firdložkou“
viz přechoviti řeku

MB¹⁸⁶, 2°

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naléztí čího / naléztí .. velmi často s gen. "
spr. co < Prsten zlatý, nalezl Pass >
MB¹ 106, 2146, 3196

< nalezl mitosti, odfočine, spr. mitost, odfočine >

MB² 146, 3196

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[nalezení]

viz pakůtky

1113²110

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nálezeti

"jest sice správné, chceme-li označiti majitel, avšak fies to
obvyčejně fiednost dáti skusi' vřebalu:
genitivu anebo fivvojivaci' náměstce se slovesem byti, jakožto
nejobvyčejnějšimu u starých a v dobre' ulně lidu"

Wem gehört dieses Haus?

Či jest tento dům?

// Komu náleží tento dům? //

jest sousedů

MB² 147,

³

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Komu náleží tento dům?

Správněji Či je tento dům?

Ten dům náleží sousedovi

Správněji Ten dům jest sousedů, našeho soueda.

MB³ 197-8

nalezení

dobrý spisek sledou bez se

[Co nalezi a služi vel >

MB 165, 232, 338

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nálezěti Romu // na solce sfi.

j-u obliegen, für j-u sich ziemen
↓ < Dučinný'm lyti na možně nálezěti > M B 1
Kam.

174, 2157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naloziti

< dves nejsem dobre nalozem >

< dves jsem špatne nalozem >

< dves nejsem nalozem en fraici, & zertu >

chyb. u. [viz naladiti]

MB³ 196

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nalozenu) 64.

sem dobre nalozenu sich bin gut aufgelegt
chb. m. sem dobre' } mysl' // ma'm dobrou } chviti
                              } veselé }   } hodinu
                              } utěšene' }

sem v dobrém humoru
v dobre' míře

sem dobre' chviti

sem špatně nalozenu

chb. m. sem { nevrly' } ma'm zlou chviti
                  { hrubě }   } hodinu
                  { rozmrzely' }   } 25' den

sem ve špatném humoru
špatného rozpoloženi' mysl' (rus.)

sem ve zlé míře
sem zlé chviti

MB¹ 107² 147

namahati se
namahau'i

Sfr. - a' -

MB³ 198

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

namalovat: cihlo
Sfr. co

bez furtiv. významu

[namaloval obráz, sfr. obraz]

MB³ 131

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[neměko

naladiti]

weich stimmen

obvesčiti

MB² 136

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

malířka

→ zájmeno

MB³ 198

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

namitka

lefe ves namitka

MP 3 198

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na nejmeně

chyb. m. alespoň

↳ Ta lípa tu stojí na nejmeně dvě stě let,

spř. alespoň >

M13³207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

napnejuj's

nespr. m. sotrva, lada

< Sousedův dům stojí (na) nejvyšš' dvacet
let, spr. sotrva >

M13³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nápad

"nápad až příliš často se užívá, má-li se označiti nějaká myšlenka nenadálá"

často stačí myšlenka!

<Tote vybohu nápad> = <vyborná myšlenka>

- Jedná se o metaforu, která ve slovo nápad (Einfall) se vtláče, v naší řeči: již ode dávna běžná jest (srov. frase: fin-fadnouti na mysl, fadnouti v mysl), a jedná se místo v obecné řeči: slova nápad ve smyslu „nenadálá myšlenka“ velmi zbytečně se užívá; z této frází lze je ovulovat, ať už má se tím schvaluje tak „bude“ jeho užívání.

Srov. rozmar, nápadný, chvostejný y jde o koncesi
společenskému modernímu
návtoví
MB 7107-8

napad

"nyzi' az' fclis' casto se usiva', jo-li osuaciti nejaka mysl'ena
menadalou"

casto staci' mysl'ena
< kiva's zfordile' napady = zfordile' mysl'eny >

o | "slusi' zajiste' slova to citati tak jako slova kozmar, fover,
lhotejny' a p. & takovym, jik' zymaha' jebila
moderniho slohu uasba"

MB² 148 3 198
NEBRÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

u starých: ,pa'd na co', fra'vnicz, ,fra'vo & cemu'

Bac MR 18: MB "nepravem zavshuje"

MB 3/198

nápad
mít

lze uvažovat "frázem": připadnouti (na mysl)
zdaťi se

↳ Jak' to měl nápad?, → Co mu to připadlo, co ho
nápadlo, co se mu zdálo? →

co si ušmýšil? ~~co si ušmýšil?~~
↳ Ten člověk má' dobré nápady, sfr. je vtipný'
MB² 148, 3 198

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

napadnouti toho co
(Co ho to napadlo?)

lépe (Co se mu to uzdalo?)

(Co mu to na mysl připadlo?)

MB³ 108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nafadnouti

nafada' mu co

germ. es fällt mir etwas ein

sfr. me

arg. briza ho fofadla

(Hd.)

stari, vice dolozene' varly:

(ale i nafadnouti solo ma' stari' dodady: Hd.)

fufadnouti soum co, fufiti soum na mysl, fufadnouti soum v mysl (jiz u Husa)

// smysliti si // zformenuti si // namerenuiti si, zdati se soum

MORAVSKÉ
SLOVENSKÉ
MUZEUM

MB¹ 108, 2118,
3198

nafadnouti soum, sfr. Solo

< Co um to nafadlo, sfr. ho >

MB³ 108

< Nafadlo um soufiti si souar a soue, sfr. kucim, usmylit si ... >

< Tu um nahle nafadlo, sfr. Tu jsem si nahle zformet, fofyhlit >

< kenafadlo vaim lued, co ti chce, sfr. kofomyhliti jsem si, neubodli jsem y.

nápadný

asi podle něm. auffallend

drive :

① heimfällig
nápadně / pravos Heimfallsrecht

sr. nápadný

② náhodný, nahodilý, zufällig

Kom
ale v i v době střed.

giz od 17 stol. ("stopa") také auffallend

U nápadně roučko Prato

"Poněvadž význam slova nápadný (= auffallend) tak dávno
a nyní tak rozšířen jest, že jest těžištěm slova
mohl

a poněvadž souvzvučná slova ne vždy vplní tolik
co nápadný znamená, dlužno upozorniti slova ná-
padný ve významě tomto připustiti "

nahy na návržení nápadný jinými slovy:

auffallende Erscheinungen = jedinečné, neobčejné události
die Krankheit nimmt a. ab = nemoc fašně, zu jedinečné události
a-e Achtheit = jedinečnost, jedinečnost
auffallend viel, wenig = na dno mnoho, málo
zu jedinečné

MB 108 %

2

ale nemí
tu vplní slova

o ve tvaru : Nápadný se řídí

nápadný (-ě)

řísobemím větučin

v uelmei starši: , ushodily' , , pravem na Eoho přechazejtu' ,
ale už v shod. době také , v oči bijící'

↳ nápadně koucho Brat

také na mor. ↳ nápadně se patiti

novky na nabrzení:

něpadně úřaz, léže fodiomé, ueloby díjné

- " - chováni, léže fodiomé, zolaštní

u - a' fodioba, léže fodioméhodná, fatná, zolaštní

u - a' barva, léže Eie Elavá

memoe u - ě uelovje, léže ocite, zvičme, fatné

u - ě unyho, léže se fodiomé unyho
malo ! malo

MIB³ 199

nařeci

nařec, spr. nařec, fuř. nařec

M13³ 199

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

naplnění čeho // čím

už v stě. viz Bartošův list 41

< A naplnění jsou mnohé bídě
zpravidla i ostat.

194
Střet >

MB 1 123, 2 170-1, 3 0

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[naplnění dochazeti]

< sein Wort geht in Erfüllung >

dochází na jeho slovo (us)

jeho slovo se naplňuje (Vel)

013¹82, 2 108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

napnouti

⊕ spr. napjati // nafiti

napnul, spr. napjal (pal)

napnut, spr. napjat (pat)

napnuti, spr. nafiti

zast. nafiti, dial. napjati

MB² 149, 3 199
4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

nařadnouti / nařaditi z čeho

leže u nás proč

[z čehož by se platně nařadnouti mohl vel]

113² 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nápotom ^{sfr.} napotom
"fršli zhrsta a bez fršcing" m. fo tom
po te' paš

MB 107, 2149
3199

< lejdšve fršli k rybšku, napotom ocelebrali se
nápotomně, sfr. napotom do lesa, leže potom, po te' paš >
MB 2149, 3199
MB 3199

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náponed' = Schlagwort

MB¹ 109, 2149

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nafrosty'

n - a' nevědomost, leže čirá, úplná, učiněná, byla'

arg: „slovo jest nesprávně utvořeno“

 MB³ 199

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

napřed jít

< Hodiny jsou napřed, spr. fosfílají
předbílají >

M13³ 199

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nářed mti
= Vorzug haben

„dobrá frase“

„Dobré věci jied zlymi dalero nářed mají Vol“ >

MB² 149

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náramně + dso

neždy napodobením něm. vazeb místo sls s pře-

↳ Tys tu folebku náramně osolila, spr.

Tys tu folebku fiesolila >

MB² 190, 3263

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

markose // — sa .

č: zbrnutí, označení

M13³ 200

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

narotici

č. omamovací, upalovací

MB³ 200

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

narčotisorati čohs

č. ornarovati, uřalvati

M13³ 200

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nárož (si) činiti & čemu
přivést: "hlavně oznamení zločinu před soudem a radost"
za napravení škody
od uvažování

dobře ve smyslu právního = Anspriiche an etwas erheben
"aniž není třeba se zhruba mění toho užívání u nás"
frustých se: zahnuvati se } nač
fotabovati se } nač

osobovati si } co
osvojovati si } co
přiblastňovati si } co
přádovati čeho
nápad uiti & čemu

dovolavati se čeho

MB¹ 109

MB² 149, 3 200

/.

naříkati co = aufechten
"vazba dobrá"

< On ten stálek uari'ka' z te' f'urding Vr. Uam >

M132 82

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ναυδᾶτι σοβο ε̇ α̇βο

λέφε μεζ [φω̇]

[ναυδᾶ' φροτιουεα ... ε̇ σ̇οδυ Κομ >

MB² 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naríbatí nad 7

„na úbor vazeb fivodnejších, fivmejších“

[cenní, 2², ciku]

MB² 144, 3 193

„vazba dobrá“

MB 1 109, 2 149
<naríbatí nad zlosti' nepřítel B>

DRAVSKÉ
ZEŇSKÉ
MUZEUM

nasazovat

(Růže nasazuje fougata, sfr. zakláda', zene >

MB³ 200

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[miti za nasledel]

Sies hatte zur Folge = c'ime se stalo, z ceho
falo, veslo, vyslo, foustalo, co v zapeti' melo

↳ Dies hatte für sie keine guten Folgen ~~...~~ = MB 83 2108
Na nic dobrého jim to nevyšlo. Turkon

nasledel miti, za nasledel miti

miti miti melo by se caskeji elasti: nasledovati,
poziti, fochazeti, vzepti, v zapeti' miti

Zum Zwecke haben frühleida' se za nasledel miti

t. 109

"me'ne spr."

MORAVSKÉ

↳ ta cesta melo za nasledel me' pozdraveni' >

→ < bla & me'ne pozdraveni' >

< tou cestou jsem se pozdravil >

< To nemelo pro' dobrého nasledu,
spr. to mu na dobré nevyšlo, nic dobrého mu z toho
nepřišlo, nevyšlo > MB 149, 3 200 MB 149

následně

Folge

nové, ale dobré slovo⁴
"nemělo by se vrátit na staré slovo účinek tak naprosto
zapomínati"

MB¹ 109

nové slovo, ale neví se ho zachovat,
účívá se ho více v rozličných frázích nedobře a zřetelně

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 149

"nezprávně dle německých mnohých ústních"

MB³ 200

[následkem]

in Folge = frecl. na⁴

↳ er starb in Folge von furchtbarem Schmerzen >

= [Umstel na hrone bolesti] MB¹ 83,² 108-9

stam: 2 te'fuciny, 20 tou fuciuon

nedobie: [Následkem veličké deště ^{nevrstko} ~~možro~~ ushodilo oseni, 4. 109
sfr. veličké dešti

2 veličké dešti
fuciuon veličké dešti ...
pro veličké dešti >

[Následkem usnesení okres. úboru, sfr. vedle usnesení] po 2

[Umstel následkem veličké bolesti, sfr. na veličké bolesti >

[Umstel následkem veličké namahání, sfr. o veličké namahání] 2 %

MB² 149, 3 200

na'sledovati

Gen. 11 za 7

> jiti za Eym > nesfr. dat, ar.
< Tak jako noc na'sleduji dne Brat >
< Na'sleduji za tou jina' Erika Eus >

MB¹ 109 2 150, 3 201

< Jemu na'sledoval bratr jeho! sfr. Jeho na'sledoval... >

MB³ 201

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na'sledovati , fotografovati

→ jde za

↳ nasledoval ho bezprostředně, sp. Šel za ním ihned,

^{v řadě}
↳ Trest má následovati hned po provinění, sp. Trest
má jíti, stihnouti jeho hned za proviněním

M 13³ 201

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na'sledovati ar.
chyb. m. gen.

nachahmen, imitari, říditi se

⟨ na'sledovati příkladu věciho Vel ⟩

MB¹ 109, ²150

MB³ 75

⟨ na'sleduješ jazyka těch, kteří se rouhají? ⟩

žub >

MB⁷ 85, ²111

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na sledovati soune

Sfr. Roho (gen.)

M13³ 108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

následovně

↳ učitel promluvil k začátku následovně,
spr-ťarbo >

4113³201

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na sledovne folgliche

na sledovne "Sladeno budu: tedy, timto spisokem,
tasto"

MB 109 2150

↙ Vcera pršelo, nasledovne nemohla se rovnati
slavnost, sp. tedy, proto ↘

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
M 133 201

následovní² nachahmend, folgend

↳ Lid zvláštní, horlivě následovní dobrých skutků
Brit >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na'sledující' folgend sequens

[na'sledující' Glinz barvišské' jsou kom >

"části lze užiti ulazov. námiš. tento"

[Folgende Schüler wurden belohnt = Tito žáci gli.
odměněni >

X následování (v. t.) MB 109, 2150

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

následující, ten, Eds následuje

resp. dle významu m. zájm. ten

< máme v zobrazení následující stromy: krušky,
jabloně atd., sfr. tyto >

< následující vojáci se foliovali, sfr. tyto >

HP

"Tam, Eds slovem následující neuvádějí se předměty,
nemí chybné"

< O čemž a v následující kapitole se
vypravuje Brat >

MB³ 201

naslouhati + dat. auf etwas lauschen
nasle'hati

n. spr. al.

[naslouhati slad'cu zvonu = süßen Tönen

lauschen, oprav: n. sladce' zvonu >

[naslechl to, ne tomu ob. ml. >

naslouhati co [sladce' zvonu] MB 1 109

lefe

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 150, 3 201

našobenec

2. 4. sg. — enec
1. pl. — enec

MB³ 201

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZÉUM

našobitel

2.4.59. - tele
1. pl. - tele'

013³201

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náštava , variace

lefe obměna

MIB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na'stín

"toar přijatý ve spis. j-u, ac. správněji jest
na'stén od nasticí"

arg.: zámeř od zaměřiti
nástěra od nastěrovati

stěns rus. těnb

ale: dobrodini' m. - čni'
siji, liji m. seji (< seji), leji

} důraz
střední
e-i

MB 710

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

2150, 3202

nastoupiti co ^{etwas} antreten

lefe na co ^{By Vel} ^(nastoupiti na úřad kom)
na cestu, na místo, na úřad

jine' možnosti:

Dienst a. = do služby vstupiti

den Kampf a. = boj bojiti, jodstoupiti, do boji se dati; pustiti

das Amt a. = úřad ujeti, ~~na~~ v úřad se uvažati

Erscheinung a. = v dědictví se uvažati

Reise a. = na cestu se ujeti

den Beweis antreten = nastoupiti na důkaz ^{M 131 110, 2 150, 3 202}
jetí (= jízdy) se dokazovati

MORAVSKÉ
EMIL
MUZEUM

nástroj s ustanovami' uhlířů

bratři: n. uhloměrny', uhloměr

sov. teploměr, tlakoměr

MBT 190, 2150, 3202

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nastupovati na co ^{zuho}

dringen auf etw
in j-u

Spr. MB¹ 81, 2 106, 2 150

|| o co = nalehati na co

etwas dringend fordern

↳ ka fravo nenastupoval havo
o spravdливost nastupovati

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹

Dr. M.
110, 2 150, 30

nastydnouti se

čyb. u. nastydnouti sídli veršiklen Ros
spr. nastuditi } se <nastydl na uoby Rosa >
zachladiti }

MB 110, 2150, 3202

" s uáwístkou se sfojújí se jen slsa fúchodná, uš.
fúchová, jaro je nastydnouti "

MB 2150

" zorat. zájm. se u fúchového slsa nastydnouti
není třeba

MB 3202

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

natahovati Soho jam. aufziehen (foppen)

germ. m. nabivati Soho, ~~dobivati si Soho~~
šairky z Soho miti (Kom.)

si štopiti, trojiti

ob. ml.: jodlovati si Soho

za nos voditi

škádliti Soho

M137 MO, ²151, ³202

na hor. lež jodlovati, jodfichovati Soho

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

M13²151, 3202

naber

Gravina ma' naber melancholický
jodle die Gegend hat einen melancholischen
Anstrich

Spr. náz, tvárnost

MB1 151, 212, 3288

naber miti, dati

< Ta fiseu ma' melancholický, naber, spr. náz >

< Meitu naseum dati melomistrý, naber, spr. náz, tvárnost >

< Umi toum dati naber fravdy, spr. tvárnost, fadobu fravdy >

MB³ 202

nahrací

spř.-č-

MB² 225

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náhlak činiti na soho

le'fe soomu arg. náhledy činiti soomu Vel

"moderní fráse, část zbytečná"

lze ji nahradit: nalehati na soho

kladiti soho

bidnouti soho

miti soho s čem

nastupovati na soho oč

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 110

2 151, 3 202

na to

„přelís se rozmaha' potí zvyšú dobých spis-ú na újam
přelovci fo tom, fo te'

<Voira byli jsme odfoladne na procházce; na to jsme
šli do divadla, spábneji fo te' fo tom >

M 13³ 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na tom by⁴ dobře, lépe
špatně, hůř

Germanismus

↳ Je na tom dobře, špatně, vede se mu dobře, zle >

↳ Prodává-li cenné papíry a koupí-li dům, lépe
na tom budeš, špatně, lépe pochodíš
budeš zisknější >

↳ Obyvatelé městské jsou na tom hůř než venkov-
ští, špatně, proti neúrodnému v neúrodně,
v neúrodně (dle Bart.) >

MR³ 203

natuřti

natuř
natuř

1 gr.

natuř
natuř

M13³ 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naturálie

č. přírodní plodiny, desátek

MB³ 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naturalni (-y)
č. přírodní, přírodní

M133 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naučiti se co

m. čemu

↳ naučiti se hudbě správně, ne hudbu správně
ak. jsi náměstek, ač i tu dativ správnější:
↳ Co jsi se naučil? lefe: čemu ...

MB 170, 2151, 3203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

naučiti se naši době

Seznam ^{mu} poznati době
Seznamiti se s dějin

MB¹ 110

MB² 151, ³ 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nauda // náuda

nov. fosila ← fossiliti

záruda ← zaručiti

M13³ 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na vidění

3. fl. - i' // - epi'

M 133 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na'vladni' ⁷ ⁸ Anwalt, Staatsanwalt
statni' na'vladni'

⁺ lepe statni zastupce
Sfr.

M 137 110, ²151, ³110

BačMR 18: MB² „nepravem zavrbuje“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

navleci

imp. navlec, mř. navlec

1713³ 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

navštevova

dělati / u - u - u

sp. navštíviti

< Věra udělala jsem známým chytí návštěvy,

sp. ... navštívil jsem chytí známé

hl. jsem u chytí známých návštěvou >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 3 111

navštívenati

škola, divadlo, hostel

spřístupni dle stanzle a ul. ob. : do školy choditi
do divadla choditi

sov. Schule besuchen

avšak nepřítí se nikterak jazyk našemu

MB² 157, 3 203

Bratři filie navštívují přednášky, spř. chodí
filie do přednášek, obecně filie přednáškám
na přednášky

Unosho cizinci navštívilo o výstavě Praha,
spř. frišlo, zavítalo do Prahy

MB³ 204

navštěva
školy

podobá se nám. die Schule besuchen, ale u nás udra-
dit jiným vhodným slovem

MB² 157

navštěva školy, spřátelují docházka do školy
navštěva divadla glá velika

spř. Sešlo se do divadla, bylo v divadle mnoho,
malo obecnost

MB³ 204

navštívit
inšt. navštív, lépe než navštívit

MB¹ 110

MB² 151, ³ 203

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

navykat
při
od

užívati jest

bez se

↳ Vše učinila tak, jakož byla
namýšlena Vel

MB1 110, 2/151, 3/204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

navy Eati nac
sfr. činnu

(Brat, Reš) (Petrjel)

MB¹ 110, ² 151, ³ 191, ³ 204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

navy 2 1/2 mač (na fráci)
| spr. čemu (fráci)

MBA 110, 2151, 3191, 3204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

navyšeovati si co, spr. cemu

< ten nezpisob, spr. tomu -u >

MB³76

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

navzdor

"chyb. jako vzdor, když se ho učiva' fo zřetelne německy
za předložku"

↳ navzdor všemu úsilí' nicméně jsme nedosáhli,
Spe. přes všechno naše úsilí' →

MB³ 204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

narvač

„forstáci“ znač, přirovně: vz + nač = síje 4
[Když lehne znač na zemi Mand >

MB² 273, MB³ 204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uznati

sp. uznati

< uznali, že se omylili, sp. uznali, že
(de Bant)

MB³ 204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na zřamet^v

< na vřamet^v

lôfe na řamet^v (Rusové, Poláci)

< na řamet^v a učiti >

MB 1 190-1, 2 157

nařamet se učiti, ři ředme^v

< na + vs + řamet - význam směřování
< na + z + řameti, sr. Hauszycьb >

ři ve řis. 1-e dříve ve zř. řu

|| řurteř^v nařamet, || řz or řopie řřřma^v

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 3 204

na zřamět odru'čavati

nespr. m. z řameti o.

"festože ředlvky od a na
sobe odřeruje"

MB¹ 111, MB² 151, 3 204

spr. z řameti odru'čavati, ale dobře jest: nazřamět se učiti

MB³ 234

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na zpátek dati herausgeben, 'vrátiti'

chyb. m. dodatí

Šal mi nazpátek na slatý jet Šrejcarů m.
dodal mi > MB 76, 298, 3107

< Vyprávil si Eusthu a ještě mi ji nedal nazpátek,

< Vráp' brzo nazpátek! ^{sfr. nevrátit} >
< Vráp' brzo nazpátek! ^{sfr. vrat se brzo!} >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 204

nazviče

špat. m. nejvíce

"forstals asi ony leu z nejvíce"

MB 111, 2151, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

náznaviti

sf. naziči, dial. nazati

náznav, sfr. nazal

názvat, sfr. nazat

názvati, sfr. nazat

názviti, sfr. nazati

MB³ 204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ne-

sp. foctivec - nefoctivec, fosedá - nefosedá, řázen - neřázen

ale někdy nevhodně:

↳ nezakladateli' křesťané církve nemá hlasy

spřávněji ↳ Kdož nejsou zakladateli' MČ, ↳

MB⁷ 711

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neb

aut

" v obázlech před druhým oknem disj. Otazky při
poznání, které se úplně vylučují

< Ziti neb umění? >

" nevylučují-li se pojmy firmě, Glade se obzč. :
či neb čiti

ale ododává se neb a či zaměňují

" těžko jest, je podle Smýslu od sebe určité
oddělení "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM MB 1 111

viz či MB² 152

je chybné v dvojnásobných otázkách vylučovacích místo či nebo
čiti < Je-li to ten fousek nebo jiného čerati udáme?
< ověř, je-li tomu tak ^{spř. či} nebo ne ^{spř. čiti} nic > MB³ 205

['nebezpečnosti'] auf die Gefahr hin
na n., že... chb. m. byt se ydal v nebezpečnosti, že

[Selbst auf die Gefahr hin für einen Verräther
erklärt zu werden = byt se i ydal v nebezpečí,
že { za zradce vyhlásen } > MB¹ 83, 2109

[= byt mela i na to dojít, aby se vyhlásen za
zradce >

* často lze vyjádřit slovo „Gefahr“ :

[Selbst auf die Gefahr hin sich verantworten
zu müssen = byt mu i slo z toho odfondati >
MB² 109

nebezpečnosti
na nebezpečnosti" // na nebezpečí "jest ulová nečláre"
< učinil tak na nebezpečí, že bude požádán za zradce
spr. učinil tak, byť i měl zadržet byti požádán >
< na nebezpečí dati vědomí jmění, spr. Byť ho i vědomí jmění
stalo, byť i vědomí jmění dati bylo >
< Pošliame Vám zboží na vaše nebezpečnosti, spr. Pošliame
zboží, nemůžeme Vám za škodu >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 3 205

nebezpečí

leže nebezpečnosti

ang.: poslanec + stří

↓
"jest starší a dobruší spisovatelé doloženi"

"novější a má menší autoritu"

MB¹ 111, 3152,

"správnější dle dokladů nebezpečnosti"

MB³ 205

BačMR 18: MB² "nepravdivé zprávy"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nebulo'sni' (-j')

o. mlhavý, nejasný (myšlenky, ^{představy} názory)

MB³ 205, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nebyti proti čemu

spr. < Žes proti tomu vždy měl Chelč >

// v ob. ml. nebyti od čeho < J od toho veškeri čti kova >

MB² 188, 3297

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

něco

" místo bezdirazného něco Glademe co fo: aly, 8 do,
8 dly, jestli, farli "

< Kdly co videl, řekl y to >
< Jestli ta's co pozistaba kom >

MB¹ 711

" místo něco uživalme tam, Sde není dirazu, jmenovité fo
fo: aly, 8 do, 8 dly, jestli, farli slabiču co"
jaš 1-li

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 152 / 3 205

< Jak co fůšlo, tak odeslo Vel >
< Kdo co má Vel >

MB³ 205

něco

chybně jest místo nic ve větě reformy

MB² 152, 3 205

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nečas f. 100.

2. - a, uš. - e

MB³ 205

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nedělati

nic nedělat' = das macht nichts

Sp. nic nevadí, o to nic (nemí)

MB² 152, 3205

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nedělati si z ničeho nic

zpr. nedbati ničeho
na nic

MB² 152, ³ 205

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nedostatek na čem

lože v čem // číslo

↳ N. majitel v čele a vřovně Brat, Vel >

MB¹ 111, 2 152, 3 205

"nejčastější" jest genitor "

↳ nedostatek užití feněž, fotravy, Samere >

MB² 152, MB³ 205

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nedostávají se čího

gen. zápor.

[nedostávala se jim látka, spr. nedostávalo se jim látce] >

MB³ 133

[Y v dobré vojne chleba se nedostává] >

MB¹ 87, 2 114, 3 134

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

medústateľ

lefe nedo -

MB¹ 82, ²107, ³124

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neduživ

číslo // nač

< neduživý na slezinu byl >

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

medu žir lyti

v. stouati

MB 169-170

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

negace → zápor

MB³ 205

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati + gen.

naleziť sa zafor. slávn.

(priestati ceho,
nechati

upustiť od ceho
valky vel

(Chy' suze, uch te' founst' krat)

MB 87-88, 171,
2115, 2152, 3205

nechati fadci, dilo, spr. gen.

MB³205

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechat + aduz. // Gen.

opustiti Echo, zůstatiti fo sobě

již u starých spis-u a v ml. ob.

[Pro jedinou vědu zanechala Sís >

MB¹ 88, 111, 2 115 (Bartoš o gen.
35)

2/152, 3 205-6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati + inf. lassen

chyb. ve smyslu Morav. u. datí

↳ Obec nechala vypracovati podrobný plán, spr. dala, řádkala

↳ nechal si řabat jiti, spr. dal

MB 111, 2152, 3206

↳ nechal ho & sobě fířtoufířti, spr. nedal mu & sobě fířtoufířti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati zoho bežeti

sp. pustiti, nechati zoho

M13³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati věc běžeti die sache fahren lassen

Chyb. m. nechati věci
nevšimati si -a-

zůstaviti věc v té' misě (v tom spůsobu^ě),
v jaké' (jaldm) jest (gla)

MB¹ 112, 2153
3206'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati. Solo domluviti.

< Nechte mne domluviti sji. Dovolte, bych
domluvil [dle Bart] >

MB³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati toho choditi sam

< Nechal syna choditi do školy, fr. Posílal
syna do školy >

MB³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati co fadnauti

Mechal globou fadnauti, sp. Ujustil globou >

MB³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati + inf. platiti

nechati platiti^{co} etwas gelten lassen

sf. fripustiti, fripati co, fripauti co
cemu nisto dati

< Co fripal včera, dnes zavrhuje ob. ml. >

nich lassen es gelten, nechati to platiti

= fristupiti na to
& tomu! Svatim se stěna, fripautim to

MURAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 112, 2 152-3, 3 206

+

nechati se foroučeti

[Že se nechám poroučeti, spr. že se foroučím >

M13³206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati sloho + pozdravovat

↳ Bratr nedá tě pozdravovat,
spř. pozdravuje tě, dáva', vzěazuje tě pozdra-
vovati →

MB¹ 111, ² 152, ³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechat co na toho fíjiti:

< Uenechám nic na toho fíjiti, spr. Nic na něj
nedopustím >

MIB³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nedhati se writi

Sich bestimmen lassen

chb. m. dati se pohouti, & cemu ^vřivesti

(er ließ sich durch seine Drohungen dazu
bestimmen = nedal se hrozbaní (hrozba'm)

& toum řivesti, pohouti

= zádne' hrozby jím nepohouty, aly... >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 7-112, ² 153,
3 206

nechati videti Soum

< necháváme vám videti; spr. Vyzníjeme vám,
Dáváme vám videti >

MIB³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechatí + inf. zabavití se

8 nechtějí se nechatí zabavití m. datí.
nechtějí

MB? 777, 2152,
3206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati si libiti.

To si uelchám libiti, spr. To se mi libi'!
To je jiná'!

MI 3 107

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati si libiti co od toho
foelle sich etw. von j-m gefallen lassen

Spr. nekomu co strefiti MB 183, 3107
něco sněsti.

MB 111, 2152, 3206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechati + inf. řici

nechati si řici

lasse dir gesagt sein

spr. dej si řici, für jetzt & solo

nech si řici!, spr. Dej si řici, forschni!

MB¹ 112,² 153,

MB³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nechat si říci, že

fr. Povídky, dostal jsem, že ...

M13³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nicht?

jest tud, ze

fr.

= gesetzt den Fall, daß

MB² 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nejbližší

n. týden, spr. budoucí, říš. týden

MB³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nejem však - vybr̃i

resp.

< nejem však vychování, vybr̃i společenské posta-
vení jeho dodávalo mu vážnosti,
sp. Avšak nejen vychování ... >

MB³ 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nejměně

chyb m. alesfou

< Ten vojín má' nejměně foť kam, spr. alesfou >

< Byl jsem tam nejměně sedmdesát — u — >

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nejříve

sp. - e

MB¹ 112, ² 153,

"faktu ode dávna s e', ale správnější jest
nejříve"

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nejvýš(e)

nespr. m. sestra, loda

[Sousedin dím stojí (na) nejvíš dvacet
let, spr. sestra]

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neřdo

„nesfobně tam, řdo nem' na něm divaze, jako je sfotřala
aly, -li, zdali, folli a p.

⟨ Ptali se, viděl-li neřdo z naš něco ta Lovetř >
sf. řdo co

⟨ Jestliže řdo domu co frečivil vil z Bernst >

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Několi žana'sobny'

sp. - několi žerona'sobny'

M13³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nemesis, -e

č. odplata, Spawedlin's trest

M13³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

memoc

2. sp. - e, spr. - i
6. fl. - iih, spr. - eih

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

revisory

ausstellung

v. usky

MB 1 168

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nemocen
nač // čim

MB² 153

čim // nač

[Nemocen na údy kůle]
[Zádostí vašeho tovaryšstva nemocen jsem]
Hus →

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 207

viz churav
neduživ
stouati

Novoceň 6/4

v. stouati

MB 169-170

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nenáviděti

3. fl. - c' || - ej'

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nenavrděti ar.

Sfr. gen.

MB¹ 112

správněji gen.

MB² 153

Sfr. gen.

< 'nenavrděti' občany své, sfr. občany svými >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 207

neodvisle od Roho, chto

dyb. m. neodvisle se Roho, nezavisije na Rom, (nedbaji nac)

< N.N. jedna neodvisle od vile svyeh fytbuznyh,

sfz. nezavisije (nedbaji) na vile >
neodvisle se vile

MB¹ 119, 2164, 3225

sfz. neile dē e čemu

MB² 164 3225

sfz. nezavisle, na Rom, čem
nezavisije

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nehrožený, - ě "velmi obzvláště"

lze za ně užívat slov: statečný, srdnatý... "

= unerschrocken

MB 120, 2165,
3227

MB 2 153

spřávněji statečný, srdnatý, zmužily
< nehrožený, fr. statečný, srdnatý, zmužile si věští >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 3 207

[od nefaměbných dob]

seit undeutlichen Zeiten

MB¹ doporučení:
nad famět lidkou z Vel
přes

není faměbná, al Bn

ani ze faměbné lidkou z Vel

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 101, 2 137

nepodložné jednoty:

sp. uszvažné, neprozetelné, uzavřená

jednoty:

MB 3 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neředložený člověk

sfr. neřváživý, nerozváživý, neřvřetelný, uatily'

MB³ 207

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neprodávány' šabel

Spis. nerozvážený, uzavřený

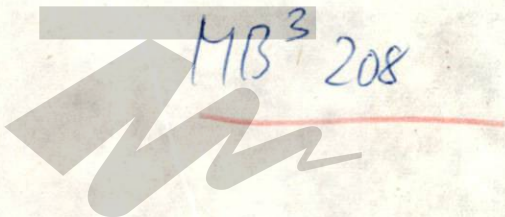
MB³ 207-8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neprůstojnost

spe. neslučitelnost, nenaležitost

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neprůstojný
správněji

neslušný, nevhodný, nenáležitý

MB³ 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

merci-li v sto.

nyne' nede-li

MB 175

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nesroučeno (-ě)

"mate se s nesroučeno (ě)"

<Ten fuřebel jest nesroučene dlouhý,
[redacted]
[redacted] fr. nesroučene

= nesroučeno

MB 3 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nesua'z

do n-e vehnati

v n-i g'ki

z n-e si fouoci

J-n in die Enge treiben

in der Enge, Klemme sein

Sich aus der Enge, Klemme helfen

M 82, 2108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

něstí čeho

sp. co

↳ Vy nesete se těžké viny, sp. vinn >

MB 87, ² 714, ³ 131

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vešti náhled

"druhdy se vyty'la' galozto sfabná' fraso, Edesto ji' i Vel
a jini z kusta užívali"

|| vešti, čimti

MB 106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nestřežená chvíle

germ. , spr. slabá chvíle

MI B³ 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nesen

o
správněji nesen
sp.

MBⁿ 112, ²153, ³208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mešeni'

Sfr. Mešeni'

MIB² 153 / 3208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

metri

sp. 1. sq. met^v

MB² 153

1. sq. me' neti

2. sq. od me' neti, sp. od me' neti
navrhovane svoje neti, sp. metri

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 208

netto

č. na čisto, čistý (frýjeu)

MB³208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

netušiti čemu

j-u aufgeben

[Když již sobě netuší, teprve se stará o duši
brat >

„sh'cha' se ve skutečném nevědomí“

MB² 84

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neučebný zřívob

MB³ 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ve
reprodukcích

neutralisovati

č. zobrazení

M 13³ 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neutralita

č. restranunt

MB³ 208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

neutrálci' (-y')

č. obojetný, neustranný

MB³ 208

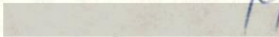

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vezlyti ceho

Gen. zapor.

< Krepitum vezlyto sudno, sfi. — a >

 M13³ 133

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[nezbyvatí nic jiného] es bleibt nichts anderes übrig
< na jiném tu nebylo, než do lodi se vypravit Har >

1713 176

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než, spr. jen (ne neřadí tvrdých)
[ma' než tři zlaté u. jen tři zl.
nema' než tři zl. >

MB¹ 112, 2153,
3208

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než + gen.

Pro než užívá se chybně genitivu, vyjímajíc tu
případnost, že by předchozí zápor. slovo spojovalo se
i bez záporu s genitivem.

(kromě nikoho na světě, než těchto dvou brátek,
sfr. tyto dva bratry)

X [ditě] neposlouchají nikoho více než svých
rodicův

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM

MB 153, 3 208-9

neš v. leč

MB 98

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než aby

chyb. m. aby

< Jest frčís vzdělání, než aby tomu nerozuměl >

→ < jest frčís vzdělání, aby tomu nerozuměl >

MB¹112

varba

není nepr. „ani tehdy, když se používá fo komparativě“
< čtí jest nepravost, má, než aby mi odpustěna býti
mohla Brat >

variační stáčí tu fouk aby < Jest frčís mlád, aby tomu rozuměl ml. ob >

MB²153

„je-li frčís s fontovem, tu chybně jest než“

< jsou frčís opatrují, než aby nepozorovali, spr. aby... >

„spr. jest než fo komparativě“

MB³209

než ale

„nebe doberšni fůřklad doložit“

„důrazněji označuje se kysel odfor. sfojenu
sfojenu ale isak (akrosak)“

MB¹ 112

MB² 153, ³209

na ale isak citas 2 Bratis

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 209

než jako

"předcháze-li u záporu, může se stát."

["kromě toho ^v nemel větší střeji než jako

my kram >

MB 94, 2126, 30

"složen jako naznačuje se srovnání, složen než
stufen vyšší"

MB 2126

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nic

"nemí chybné místo ne ve větě, v nichž požívá se
něco důrazně"

[nic sobě již podle nemohli >

[nemí nic znamenitý] >

MB² 153-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mic

! místo ne v otázkách fo ci, čili
zburta se užívá!

[Škrii-li dáv dávat čili mic Bib >

MB² 154

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mic co

Sfr. mic

< kemake mi mic co foroučeti, Sfr. mic formučetii >

M13³209

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ničeho

„zapřá-li se dřívější; užívá se Gen. ničeho
>franc“ MB³ 76, ³ 133

nic a ničeho liší se od sebe tím, že nic jíst
méněji zářon, ničeho (= zholá nic) oskřejší

MB¹ 88, 2 115

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mit

2. sg. wife, spr. witi

M13³ 209

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mit

< 40 mit', spr. 40 chodiv (v kralcovu) >

M13³ 209

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

niveau

c-úroveň, hladina

M13³ 209, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nivelovati

č. měřiti svahe

frmes. vyrovnávati

Vzdělanost niveluje všechny rozdíly, spr. vyrovnává

MIB³ 209

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nizozemčan

fr. Nizozemec, Nizozeman

MB² 154, 3210

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

užé řečeny' ...

prou podbnosti o spravnosti, ale doklady máme
u starších spisů

< užé joviše kou
užé dostatečněji položili Har >

|| sdola řečeny' MIB 188, 2264, 3401

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

noříz

opr. neříz, nříz

MB² 154 , ³ 210

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mc

2-sg.-e, sfr.-i

MB³ 210

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

noha dobra'

S nečy'm na dobre' noze byti

sohle mit j-m auf gutem Fusse stehen

sfr. Rychi s nečy'm za dobre'

MB² 211, ³ 288

Wir stehen auf gutem Fusse mit einander = jme
sfolu za dobre'

MB² 109

sfr. Rychi s nečy'm za dobre'
Druženi s čy'm žít, občovat

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM

MB³ 210

[Fuoha divěrná]

<Auf vertrautem Fusse mit j-m stehen = v divěrněm
frákelstvi, swazem s Eym Eji, divěrně s Eym žiti >

< Sich auf vertrauten Fuß mit j-m setzen = v divěrně
frákelstvi s Eym vejiti >

MB² 109

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

noha svobodna'

vzšetřování na svobodě noze

germ.

7 stelle die Untersuchung auf freiem Fuße

sfr. vzšetřování na svobodě // bez vázby ←

MB¹ 151, ²109, ²211

germ.

~~MB¹ 158~~

MB¹ 188, (2764), 3401

< Vyschůpki se na svobodě noze, sfr. na svobodě >

cizí germ.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ 210

y-u auf freiem Fuß setzen = profunkti šoh na svobodě

MB² 109

noha válečná

na nohu válečnou uvést

fohle auf Kriegsfuß setzen

sp. uvést na míru válečnou

na spůsob válečný

MB¹ 151, 211, 311

Das Heer auf den Kriegsfuß setzen =

vojsko válečné upravit, na míru válečnou
uvést

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 109

Vojsko na nohu válečnou uvést, sp. na míru
válečnou

MB³ 210

noha veliča'

Žipě na veliče' uoze
foelle Er lebt auf großem Fusse

sf. Žipě uá dluhni, fandr
Vede si

[REDACTED] 1131 151, 2211, 3 288

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nominalní (-y)
číslo, udání (cena) X skutečný

MB³ 210, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

noha veliča'

Žije na veliče' noze

činy' germ.

+ jede er lebt auf großem Fusse

Sfr. žije na'dherne, paud
rede si

MB¹ 157, ³210

auf großem, glänzendem Fusse leben = na'dherne, st'ostue
žiti, na'dherne solie v'isti MB² 109

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

norma

č-pravidlo, předpis

MB³ 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

normální (-j)

č. pravidelný (rychlost), vzorný (škola)

MB³ 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

normativní (-y)

ř. usazovací

MB³ 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

norvežský
lépe norský

norvežský
lépe norský

MB² 154, 3211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

notice

č. poznamka, zjednotěna

MB³ 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

historický

č. výhled zrušený

H13³ 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nos

za nos voditi Solo (již Vel) ob. ml.
= srušen Berteu haben

MB¹ 67, 286

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

notoricky!
č. vědec znalony!

BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Novice
u-i svatebni, ⁴lepe
spri. buli.

MZ¹ 165, ² 0, 3339

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

novze

trifeti novzi, lefe fusti (Kou), šlepatí (Barboš)

dobročas u Husa

MB1

175, 246, 3371

M13³

211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

noviny držeti

Zeitung halten

Sp. odebirati

M 13¹ 81, ² 106, ³ 123

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nový —

— manžel

Spz - NR 23, 27 —

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

novouler

zaveden pro "neoterisimus" [= neolegionus]
Bac MR 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nuance (v. nuans)

č. odstín

27

[Věc probírána do nejpodrobnějších nuancí,

č. odstínů]

MB³ 211, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

numerický

č. číselný (většina)

1413³211, BNR 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nutue^v

< matka mne dala nutue doma fotobuxi,
spr. nezbytne, nez kumelue >

< musim zitra nutue do mesta, spr. neodkladne,
nezbytne >

MB3 211-2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nutus

"učiva' se velmi často s tu, kde nevyhnutelnou
potřebu označiti není"

m. třeba, fotrabi', dlužno

< nutus něco učiniti > fotarí' < třeba,
fotrabi' něco učiniti >

MIB¹ 112-3

"za frasi nutus mi co učiniti užíváme dle fotrabi' žijích,
správnějších":
jest mi učiniti; fotrabi' jest mi učiniti; dlužen jsem, mám,
musím co učiniti

MIB² 155, 3 212

mutnosť

↳ kasha' mi mutnosť jibi za obchodem, spr. kasha' mi
pila' fobiba ..., Jest mi nezbytné, neodkladné ...

MB² 154-15, 3211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nutný, dringend

"sluší ... užívati také jiných slov a obrátí, jež jsou běžny
jak v dobré mluvě obecné, tak i u správných spis-u,
filný, neodkladný, ~~nutný~~, nevyhnutelný, nezbytný

< nutná věc, leče filná, neodkladná, nezbytná věc >

< nutná potřeba, leče nevyhnutelná, filná potřeba,

[u starých bez] nutná. >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 154

3 211

"slova toho, nově utvořeného, za něž žlo u starých
slovo nutný, nelze již zavrhovati"

MB 3 211

nyzi'

chyb. s časý minulými m. tu, pař, potom

" s označení postupu od myšleňky k myšleňce "

< Oba křafani deli se nyzi' (m. tu) na úboř >

dobře se vztahem ke fřstomnosti.

< Nyzi' se vám dostalo řádueto zřevněn' >

(= máte)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB 7 113, 2 155
3 212

nyri'

pro nyri' podle für jetzt

ještě více pro to vět. doklady, avšak správně je :

pro nyri'ž, pro tu chvilu, pro to omezení, na ten čas

MB² 186, ³ 292

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

04

"znamená přičinu neb pohanku"

"dobrá, stručná věta, již nyní nepravem viděna se užívá"

↳ Až se až do smrti o záhon, o chradu a obec fotyčali

Brat >

MB¹ 113, 2/151,

"ne simple přičinném, škrabto stručná, nyní zanedbávaná
věta zbylými čini slova v přičině, strany"

↳ Píleli se za přičinou foli, stručně Píleli se o foli >

↳ Soulovvali se strany se věci, spr. o tu věc >

↳ Shodovati se o zámez (= v přičině zámez) sych >

MB³ 212

σ 6

* znači "přidmet, který jest druhému část, znamen"
[pes o bílých hlavách V₂] "znači 'jalost' cítelnou"
"znači 'holubost'"

// mající, chovající se, sledující se z čeho
[nádobu o dvou uchách // dvouucha]

[dvě o bílé fátcech // třípatrový // mající tři fosfodi //
sledující se se tři pater] MB¹ 113, 255, 3 212-3

[nádoba, držící pět litrů // pětilitrová]
[spr. o pěti litrech // pětilitrová] MB³ 212-3

o mnohem dříve

čyb. m. mnohem dříve

o mnoho dříve

M 131 113, ²155, ³213

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

oba

2.6. obouch, spr. obou

3.7. oboum, spr. oběma

MB³ 216

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obal - s obalem ulaviti, zastirati: co
= Beschönigen Spr. MB⁷ 67, 285

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obalovati (slova, řeč) , zastírati co? Agn., Vel
= beschönigen sp. MB⁷ 67, 285

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obavati se

řed řím, cím, spr. toho, čeho—

↳ Ubezpečování se obavati Vel ↳

↳ obavati se před nepřitelem,
spr. nepříteli ↳

MB² 155, 3 213

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obavati se

aly + sled. slo

sp. aly + zápor. slo

← Jest se obavati, aly ten lid nad nás vešni' fochem
nebyl →

M13² 155, 3213

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obcovati s žym
, tovaryšti

<Více s sedlaž než s foy'senku: obcoval Háj>

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

173¹ 113
2/55, 3 213

Obcovati + dat. věci

„učitelství učiti“ < neobecní učitelství Komin >

MB¹ 113, 2155
3213

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obdávati

umgeben

gerum.

↳ Lesky' šat obdával ztefilou fastann jiji',
spi-halil, Eyl >

MB 2/155, 30

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Obdivování

nespr. fotozi slo obdivovati se se foji' s dat.
neúe spr.

MB¹ 144, ²201

[o-o' díti, spr. fodiimhoolne, na fodiiv, jemuž se fodiimji'] >
[obraz, často o-ž, spr. velibeny, ynašeny, vychvalovaný] >

MB³ 276

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obdivovati co novějšího původu

špat. m. o. se čemu
arg.: diviti se čemu
(po)

MB¹ 113, ² 156, ³ 213

< obdivoval schoposti toho chlapce,
spr. o. se schopostem >

|| obdivoval se MB³ 76

nejspodnější jest frase obdivovati se čemu, doložená
ze střed. českých (obdivovati se novějšího původu)

< Obdivuj se nám, člověče kradlivo >

MB² 156, ³ 213

obdivovati se fies co

sp. f. obdivovati se Cemu

MB³108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Obdivu hodný

sp. f. obdivu hodný

MIB³ 213

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obdobný cenný
|| k cenný

dle podobný cenný
& cenný

MB 113, ²156
3213

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obdržeti co

"foklalda' se za chy. aťak nepravem"

Št, Vel, Troj, Pulč ✗ [Lazar nemohl obdržeti drobtiv
Vel >

"znamená dosici vřebec, ne, jak nečtení učí,
jeu dosici učí"

MB¹ 113, ² 156
3 213

"nebudiž ho vsak užívati v ne rozšle' učie, jako se nyní'
dopě, na újmu jiných sls: dostati, nabyti, dosici

MB² 156

"je sijn., obzvláště tam, kde o učie hordivě se zarázujeme"
obdržeti vrch, slavné jméno, pole, vítězství, chvala
užívá se ho vřebě fůlčě často m. sls souzvučných: %

obdržeti vítězství

bez form:

Vel

MBA 161

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obecni' x obecny'

"firvodne" simplem se vedily "

ryni: obecny', vseobecny', vsem spolecny'

obecna' skola

obecní, obecí náležející

obecní duchovní, fisař, les

obecní zákoník, bürgerliches Gesetzbuch

obecní řád, Gemeindeordnung

snov. uravny' x uravni' (uravny' chlapci ra'd fujima' uravni' naučeni' >

soudny' x soudni' (kaida' oboja soudni' nalezva' soudna' >

solny' x solni' (vsi solny'ch dolech byla' mnoho solni'ch >

zimny' x zimni' (Poloj zimni' nema' tyi zimny' >

H B 114 20

obecní, co obec jest : v'icad, skola, firda
obecný, co je v'icad : dobro, ponaučeni'

MB³ 214

obejity', přejity', zapity' aj.

"tvary jsou sčastně tvořeny dle analogie: vyfity' od
vyfiti, nality' od naliti ..."

spř. tvary se nazývají: obejdemý'

obšestý'

nabývají se tvary na -ly: sníha vplá', sláva zaslá'

léz: dlouh obchození', obstoupený' aj.

les, který' jsme oběhli'

čas prošly', minuly'

MB 2 156 3 214

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obejmouti

sr-objeti, objati

MB² 156

obejmouti, zast-objeti, dial-objati

MB³ 214

obejmut, sr-objal

obejmut, sr-objat

obejmouti, sr-objeti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 156, ³ 214

Olešeni
odsouditi kolo z olešeni

sp. na šibenici

MB³ 224

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obětavý (-ost) -ivý, -ovný (-ovnost)
" slova nova " starym ferdacilo stědný, ocbotný atd. "
" nejobstojnější z nich " : obětavý od slova obětovati
srov. milovný ← milovati.

obětivý ← srov. frševný ← fršev
od obětí
obětavý ← zast. obětati (obětati) /
obětavý jest nejvíce správné ! MIB¹ 114, 2156
jest nespr. 3 214

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obezřetný

sp. m. obezřetný, opatření

MB¹ 774, ²156, ³214

obezřetnost, spr. obezřetnost

MB³ 214

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obhajiti Zohs, co

Jan.

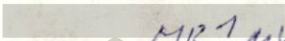
u Hájra, Brat

aruz.

// Kou.: obhajiti foloz

„kadežj: vsak uživejme tu jako firi hájiti, bráuti.“

Jan. 1888

MB¹ 114, 2156,

aruz. u některých firi-u. střed. doby, zvl. fad u uvoověřeli“

„občejnějši a správnějši jest jako u hájiti, bráuti, štaci a p. Jan.“

↳ Zohs obhajuje Háj

MORAVSKÉ
KRAJSKÉ
MUZEUM

MB³ 214

obhajiti Zohs, ceho - doporučeno MB¹ 69, 289

obcházeti se s čím // obzřelji čím

◁ modlami se obcházel Chlč ▷

MB² 219, ³ 314-5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obchod

o. větší s čim (srov. obcházeti s čim) < s papírem >

v čim (Hav, Vel) < v papíru >

čim moje spr. < obchod ružemi > arg. : kupěti
tabe' o. fenězi

MB 1 114, 2 156, 3 214-5

" všechny tři vady lze přejítiti ?

MB 3 215

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Obchod

jde dobře, ale
sfratněji, dant se, fruzpiva, Svette
nedaru se

MB³ 215

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obchod

stoji, lépe vaku

MB² 1561 ³ 215

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obchoditi se s⁷

(s ma'lem)

= sich auf etwas beschränken

MB² 85

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obrábí se čílu // s čílu

MB¹ 114, ²156, ³215

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Obrátí se s čim // obyčejní čim

↳ obrátí se s literárním uměním Vel >

// ↳ kamením se obrátí Vel >

MB¹ 158, 220, 3315

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

objednatel

číslo: 2423014

M 181 192, 2156, 30

2268

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

objednávká

lefe: záložka

~~Re~~ Bertollung

M 131 192, 2156, 30
2268

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Objekt
č. přírodně

M 13³ 215

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM